

Norges vassdrags- og energi direktorat
Postboks 509, Majorstua 0301 Oslo

POSTADRESSE
Statkraft Energi AS
Postboks 200 Lilleaker
0216 Oslo
Norway

BESØKSADRESSE
Lilleakerveien 6
0283 Oslo

Att: Eilif Brodtkorp

SENTRALBORD
24 06 70 00

DERES REF./DATO:
201802490

VÅR REF.:
201800828

STED/DATO:
Oslo, 01.03.2019

TELEFAKS:
24 06 70 01

INTERNETT
www.statkraft.no

E-POST:
post@statkraft.com

ORG. NR.: NO-987 059 729

Krav om revisjon av konsesjonsvilkår for Ulla-Førre utbyggingen - Statkrafts kommentar til oversendelse av krav

Vi viser til deres brev datert 13.8.2018 med vedlagt krav dokument fra Bykle, Hjelmeland og Suldal kommune. NVE ber om Statkrafts kommentarer til konkrete forhold som er tatt opp i kravbrevet. I tillegg er Statkraft bedt om å svare på eller ta stilling til følgende:

- Gi en oversikt over hva som finnes av relevant dokumentasjon om kravene som stilles.
- På hvilke områder det eventuelt kan være behov for ytterligere utredning/dokumentasjon (listet i vedlegg 1).
- Finnes det opprustnings- og utvidelsesmuligheter (O/U) og eventuelt gode løsninger knyttet til revisjonskravene?

Litt om Ulla-Førre reguleringen

Ulla-Førre er det største vannkraftanlegget i Norge og Nord Europa, med en installert effekt på omtrent 2057 MW totalt. Årlig produksjon er i gjennomsnitt 4,7 TWh og dammene med Blåsjø i front utgjør 7,5 % av den totale magasinkapasiteten i Norge.

Ulla-Førre består av seks kraftstasjoner/pumper, 125 km tunnelsystem og magasin på tre nivå med totalt 20 dammer. Kvilldal og Saurdal kraftverk har en sentral betydning for nasjonal forsyningssikkerhet som innebærer et særskilt fokus fra myndighetene.

Innledende kommentar, prosess

Innledningsvis vil vi knytte noen kommentarer til revisjonsprosessen. Statkraft mener at arbeidet med revisjon av vilkår er viktig og vil bidra til at dette arbeidet skal bli så rasjonelt og formålstjenlig som mulig. Dette forutsetter imidlertid at de krav vi skal forholde oss til er relevante og innenfor revisjonsinstituttet. At vi skal bidra med å fremskaffe dokumentasjon om sentrale og relevante krav, mener vi er selvsagt. Men det må skje på et stadium i prosessen der vi er omforent om hva som er de reelle kravene.

Slik vi tolker lovforarbeidene til revisjonsinstituttet Ot. Prp. Nr.50 (1991-92) er det ikke konsesjonæren som skal begrunne kravene. Det er den som krever revisjon som skal redegjøre for

kravene i tilstrekkelig grad til at NVE kan ta stilling til om revisjon skal åpnes. Denne tolkningen støttes av NVEs eget forslag til retningslinjer for revisjonsarbeidet. Sitat:
«De krav som fremmes må være ryddige, klare og innenfor revisjonsinstituttet. NVE vurderer om dette er tilfelle for de enkelte krav som fremmes. Dersom kravene fremstår som uryddige, uklare, utenfor revisjonsreglene eller for øvrig trenger endringer eller utdypninger, vil NVE sende kravene tilbake til kravstiller som må foreta de nødvendige endringer.»

Statkraft mener derfor at krav om utredninger for å avdekke behov for tiltak ikke er relevante i en vilkårsrevisjon. Samtidig vil vi presisere at vi bidrar og fortsatt vil bidra til at beslutninger om eventuelle tiltak er basert på oppdatert og relevant kunnskap.

Statkraft er den regulanten med flest vilkårsrevisjoner og vi har således gjort oss noen erfaringer i dette arbeidet og med NVE som prosessstyrer. Dersom NVE vedtar å åpne for revisjon i Ulla Førre reguleringen er vår anbefaling at direktoratet inviterer alle partene til et åpningsmøte for å gjennomgå og klargjøre prosessen, hvilke krav som kan revideres, hva som eventuelt mangler av kunnskap for å kunne ta stilling til kravet og hva som er tillagt de ulike partene å bidra med samt deres rolle i det videre arbeidet med vilkårsrevisjonen. Dersom NVE bidrar med slik forventningsstyring, tror vi at det er mulig å få en mer fokusert og effektiv revisjonsprosess. Vi ønsker en åpen og konstruktiv prosess og tenker at dette vil legge et godt grunnlag for det.

Statkrafts generelle kommentarer til det innsendte kravdokumentet fra kommunene

Hovedhensikten med vilkårsrevisjoner er en ajourføring og modernisering av konsesjonsvilkårene for å bedre miljøforholdene i tidligere regulerte vassdrag. Dette skal veies opp mot formålet med konsesjonen som er kraftproduksjon jmf. OEDs retningslinjer for vilkårsrevisjoner.

Dokumentet inneholder flere krav om ytterligere undersøkelser, flere steder spesifisert som miljødesign, som skal avdekke behov for tiltak. Dette mener Statkraft ikke er i tråd med revisjonens intensjon, hvis hensikt er å bøte på åpenbare negative effekter av reguleringen som ikke har vært forutsett i konsesjonsvilkårene. I en revisjon skal skadene vurderes og avbøtende tiltak eventuelt utredes.

Generelle undersøkelser gjennomføres med hjemmel i konsesjonsvilkårene som for de fleste områder allerede eksisterer for disse konsesjonene. Eventuelle manglende hjemler vil bli innført ved nye standard vilkår og behovet for undersøkelser vil bli fulgt opp av ansvarlig myndighet.

Statkraft mener at noen av kravene ikke omfattes av en vilkårsrevisjon. Andre krav kan derimot gi grunnlag for at det åpnes for revisjon. Ettersom vi fortsatt er i en avklaringsfase med hensyn til kravenes relevans, har vi valgt å vente med utdypende kommentarer om utredningsbehov og dokumentasjon. Dette vil vi komme nærmere tilbake til dersom det åpnes for revisjon av vilkår i Ulla Førre reguleringen og når NVE har avklart hvilke av kravene som er relevante for revisjon.

Statkrafts kommentarer til konkrete forhold

1. Villrein

Krav om at regulanten blir gitt ansvar for å bidra økonomisk til videre forskning på effektene av vannkraftutbyggingen og mulige effekter av kompenserende tiltak, mener vi det finnes hjemler for i dagens konsesjonsvilkårs og kan tas ut som krav i vilkårsrevisjonen.

Når det gjelder krav om at regulanten skal pålegges ansvar for å bidra til aktuelle kompenserende tiltak (i andre områder innenfor SVR) samt at konsesjonsvilkårene for Ulla-Førre anleggene blir sett i sammenheng med konsesjonsvilkårene for de andre nærliggende vannkraftanleggene for hele villreinområdet, er dette ikke hjemlet i dagens vilkår og vil derfor kunne være tema i vilkårsrevisjonen

2. Anleggsveier

Vi støtter kommunenes vurdering om at dette bør være en egen sak og ikke et krav i vilkårsrevisjonen.

3. Kulturminner

Dette kravet mener vi har hjemmel i dagens reguleringsbestemmelser men vi ønsker å presisere at en registrerings- og utredningsplikt her er knyttet til eventuelle nye tiltak i reguleringsområdet. Vi anbefaler derfor at dette kravet tas ut av den videre prosessen med vilkårsrevisjonen.

4. Ferdseil og bruk av Blåsjø

Det finnes hjemmelsgrunnlag i dagens reguleringsbestemmelser for å kunne pålegge Statkraft oppgradering av båtutsett. Statkraft er opptatt av 3de persons sikkerhet ved ferdsel i båt på Blåsjø. Kravet om tilrettelegging for båtutsett er et dilemma i forhold til risiko og sikkerhet. I tillegg vil en tilrettelegging for bruk av magasinet kunne skape økt ferdsel i området som er i direkte strid med kravet om å redusere ferdselen i området av hensyn til villrein. Vi anbefaler at dette sees i sammenheng med vurdering av ferdsel på anleggsveier. Vi anbefaler at dette punktet tas ut i forbindelse med en eventuell vilkårsrevisjon og heller vurderer dette innenfor dagens reguleringsbestemmelser.

5. Suldalsvassdraget

Det finnes hjemmelsgrunnlag i dagens reguleringsbestemmelser for å kunne pålegge Statkraft miljøfaglige undersøkelser og tiltak. Vi mener likevel at enkelte av punktene er relevante for vilkårsrevisjonen.

Dersom det åpnes for vilkårsrevisjon ønsker Statkraft å fremme forslag til endringer innenfor manøvreringsreglement som ble gitt i 2012.

6. Mostølen/Moen

Statkraft mener at kravet kan være relevant for en eventuell vilkårsrevisjon.

7. Bekkjarøybekken og Mosvatnet

Vi mener kravet kan dekkes av dagens reguleringsbestemmelser.

8. Eivindsåa og bekkeinntak i Strandalane

Statkraft mener at kravet kan være relevant for en eventuell vilkårsrevisjon.

9. Mosvatnet ved Gullingen

Kravet om magasinrestriksjon kan være relevant for en vilkårsrevisjon.

Når det gjelder kravene om å bygge gapahuk og kostnadsbidrag til prosjekt «Mosvatnet rundt» mener vi dette ikke kan hjemles i dagens reguleringsbestemmelser eller bør være en del av vilkårsrevisjonen. Vi anbefaler derfor at dette punktet tas ut i forbindelse med en eventuell vilkårsrevisjon.

10. Båtutsett Hylen

Vi mener at kravet ikke dekkes av gjeldende reguleringsbestemmelser eller et tema for vilkårsrevisjonen. Vi anbefaler derfor at dette punktet tas ut i forbindelse med en eventuell vilkårsrevisjon.

11. Tetting av overføringstunnelen Oddatjønn-Saurdal kraftstasjon

Statkraft har ingen direkte kommentarer til selve kravet og vi er usikre på hvorvidt dette er relevant i en vilkårsrevisjon. Statkraft skulle gjerne ha tettet lekkasje med utgangspunkt i at dette

medfører produksjonstap mv., men kostnadene med tiltaket basert på dagens teknologi er svært store og resultatet er usikkert (kost/nytte).

12. Tusso, Trodal og Tysdal

Statkraft mener at kravet kan være relevant for en eventuell vilkårsrevisjon.

13. Førreåa, Jøsenfjorden

Statkraft mener kravet kan være relevant for en eventuell vilkårsrevisjon.

14. Ulla

Statkraft mener kravet kan være relevant for en eventuell vilkårsrevisjon.

15. Krav etter dagens konsesjonsvilkår

Vi er enig med kommunene om at alle kravene listet under dette punktet kan pålegges regulanten etter gjeldende konsesjonsvilkår med unntak av kravet om vei over utløpsosen i Vassbotnvatnet i Førre. Ettersom kryssing av vannet ikke er et allmenntilgitt formål mener vi dette er et «privatretslig krav» og anbefaler NVE å ta dette ut av den videre prosessen med en eventuell vilkårsrevisjon.

O/U-muligheter

Ulla-Førre er en komplisert og moderne kraftutbygging der det meste av potensialet er utnyttet. Statkraft har likevel utredet en rekke muligheter de siste 25-årene. Det er imidlertid få eller ingen prosjekt som med dagens rammebetingelser er lønnsomme og derfor skrinlagt.

Vi er på et tidlig tidspunkt i prosessen og formelt er det ikke åpnet for revisjon. Statkrafts erfaring fra tilsvarende prosesser er at dette er materiale som trenger modning. Vi vil derfor på dette tidspunktet ikke utelukke at det ved en eventuell vilkårsrevisjon vil fremkomme muligheter for å løse kravene på en måte som innebærer en opprustning- eller utvikling av reguleringen i Ulla – Førre.

Med vennlig hilsen
for Statkraft Energi AS

Per Are Hellebust
Regiondirektør

VEDLEGG 1:

Relevant dokumentasjon

I Ulla-Førre reguleringen er det gjennomført omfattende undersøkelser både før utbygging og i operativ fase. Vi har valgt å fokusere på undersøkelser som er gjort i perioden etter at nytt manøvreringsreglement ble gitt i 2012.

Tema	Tittel	Forskningsinstitusjon	År
Villrein	Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2006-2010	NINA	2006-2010
	Kartlegging av villreins arealbruk i Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiene og Setesdal Austhei	Norsk Villreinsenter	2010
	Setesdal Ryfylke Villreinområde Bestandsplan 2014-2018	SRV	2014-2018
Manøvreringsreglement Suldalslågen	Se under tabellen		
Innlandsfisk	Fiskeundersøkingar i Suldalsvatnet i 2013	Rådgivende Biologer AS	2014
	Bestandsstatus for auren i Sandsavatnet i 2012, to år etter utvasking av leire.	Rådgivende Biologer AS	2012
	Fiskeundersøkingar i Sandsavatnet i Ryfylke etter sterk nedtapping og blakking i 2010	Rådgivende Biologer AS	2011
	Fiskeundersøkingar i Blåsjø i 2007	Rådgivende Biologer AS	2008
Suldalslågen: Fisk	Analyse av alder og vekst hos utvandrende lakse- og sjøørretsmolt	SWECO	2015-2018
	Tetthetsestimater og analyse av alder og vekst hos ungfisk av laks og sjøørret	NINA	2014-2016
	Tetthetsestimater og analyse av alder og vekst hos ungfisk av laks og sjøørret	Rådgivende Biologer AS	2017-2018
	Analyse av skjellprøver av fanget laks	Rådgivende Biologer AS	2012-2017
	Gytfisktellinger	Skandinavisk Naturovervåking	2012-2013
	Gytfisktellinger	Uni miljø, Laboratorium for ferskvanns og innlandsfiske (nå NORCE)	2013-2018 (ingen registrering i 2015)
	Analyse av skjellprøver av fanget laks		2012-2017
Suldalslågen: Bunndyr:	Tetthet og sammensetning av bunndyr i Suldalslågen 2017	UiO, Naturhistorisk Museum	2018
Suldalslågen: Botanikk	Botaniske undersøkelser i Suldalslågen 2016	NIVA	2016
Ulla	Sluttrapport for fiskebiologiske	Rådgivende Biologer AS	2018

	undersøkelser i Ulla 2014-2017		
	Analyse av skjellprøver av fanget laks	Rådgivende Biologer AS	2013-2017
Førreåna	Sluttrapport for fiskebiologiske undersøkelser i Førreåna 2014-2017	Rådgivende Biologer AS	2018
Annet	Governance for renewable electricity production, GovRep	Prosjekt under CEDREN der Suldalslågen var case inn i prosjektet	2009-2013
	Effektkontroll kalking som også omhandler Suldalslågen	MD	2012-2017

I tillegg finnes:

- Rapportserien Suldalslågen Miljørapport (<https://www.statkraft.no/Energikilder/Vannkraft/suldalslagen/miljorapporter-suldalslagen/>) omfatter 47 fagrapporter som ble utarbeidet i f.m. Statkrafts prøvereglement i Suldalslågen i perioden 1998-2003. Fagområdene hydrologi, vannkvalitet, sedimenter, bunndyr, laks på ulike livsstadier, fiskeutsettinger og habitat blir dekket
- Lakseforsterkningsprosjektet i Suldalslågen ble gjennomført i perioden 1990-97. Rapportene kan finnes på BIBSYS